T084 TKL 2 (45) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 25-Mười Vô

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM HAI MÖÔI LAÊM: MÖÔØI VOÂ

KINH: Tueä maïng Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc. Vì saéc voâ bieân neân bieát Boà-taùt ma- ha-taùt cuõng voâ bieân; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ bieân, neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng voâ bieân. Saéc laø Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc; thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Boà-taùt ma-ha-taùt laø cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Nhö vaäy, baïch Theá Toân! Nôi heát thaûy chuûng, heát thaûy choã, tìm Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc. Baïch Theá toân! Con seõ daïy Baùt-nhaõ Ba-la- maät cho nhöõng Boà-taùt nhö theá naøo? Baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt chæ coù danh töï, nhö noùi danh töï ngaõ, ngaõ roát raùo chaúng sinh; gioáng nhö ngaõ, caùc phaùp cuõng nhö vaäy, khoâng coù töï taùnh. Nhöõng saéc gì roát raùo khoâng sinh, nhöõng thoï. töôûng, haønh, thöùc gì roát raùo khoâng sinh? Baïch Theá Toân! Roát raùo khoâng sinh khoâng goïi laø saéc, roát raùo khoâng sinh khoâng goïi laø thoï, töôûng, haønh, thöùc. Baïch Theá Toân! Neáu phaùp roát raùo khoâng sinh, neân daïy ñoù laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät ö? Lìa roát raùo khoâng sinh cuõng khoâng coù Boà-taùt tu haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu Boà-taùt nghe noùi lôøi naøy maø taâm khoâng chìm ñaém, khoâng öu hoái, khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï, neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt nhö vaäy, coù theå tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Do nhaân duyeân gì neân noùi Boà-taùt ma- ha-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi saéc voâ bieân, neân bieát Boà-taùt cuõng voâ bieân? Thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ bieân, neân bieát Boà-taùt cuõng voâ bieân? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi saéc laø Boà-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc? Thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Boà-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi nôi heát thaûy chuûng, heát thaûy choã tìm Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, neân daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho nhöõng Boà-taùt nhö theá naøo? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi Boà-taùt chæ coù danh töï? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi nhö danh töï ngaõ, ngaõ roát raùo khoâng sinh, nhö ngaõ, caùc phaùp cuõng nhö vaäy, ñeàu khoâng coù töï taùnh? Tu-boà-ñeà! Nhöõng saéc gì roát raùo khoâng sinh? Nhöõng thoï, töôûng, haønh, thöùc gì roát raùo khoâng sinh? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi roát raùo khoâng sinh khoâng goïi laø saéc; roát raùo khoâng sinh khoâng goïi laø thoï, töôûng, haønh, thöùc? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì neân noùi neáu phaùp roát raùo khoâng sinh, thì neân daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy chaêng?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 2 Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi, lìa roát raùo khoâng sinh thì cuõng khoâng coù Boà-taùt tu haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng chaùnh giaùc? Tu-boà-ñeà! Do nhaân duyeân gì maø noùi, neáu Boà-taùt nghe lôøi noùi aáy maø taâm khoâng chìm ñaém, khoâng öu hoái, khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï, vaø neáu tu haønh ñöôïc nhö vaäy, thì aáy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Baáy giôø, Tu-boà-ñeà traû lôøi Xaù-lôïi-phaát raèng: Vì chuùng sinh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, vì chuùng sinh khoâng, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì chuùng sinh lìa, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Vì saéc khoâng coù neân ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì saéc khoâng neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì saéc lìa neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc lìa neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Vì saéc taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì thoï, töôûng, haønh, thöùc taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Vì Thí Ba-la-maät khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Xaù-lôïi-phaát! Vì trong khoâng, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc. Khoâng chaúng khaùc Boà-taùt, Boà-taùt chaúng khaùc ñôøi tröôùc. Xaù-lôïi-phaát! Khoâng, Boà-taùt, ñôøi tröôùc, caùc phaùp aáy khoâng hai khoâng khaùc. Do nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Vì Thí Ba-la-maät khoâng neân Thí Ba-la-maät lìa, vì Thí Ba-la-maät taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; vì Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa, vì Baùt-nhaõ Ba-la- maät taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Vì côù sao? Xaù-lôïi-phaát! Trong khoâng, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc. Khoâng chaúng khaùc Boà-taùt, Boà-taùt cuõng chaúng khaùc ñôøi tröôùc. Xaù-lôïi-phaát! Khoâng, Boà-taùt, ñôøi tröôùc khoâng hai khoâng khaùc. Do nhaân duyeân aáy, Xaù-lôïi-phaát, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Noäi khoâng khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng khoâng coù neân Boà- taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Vì noäi khoâng khoâng neân noäi khoâng lìa, vì noäi khoâng taùnh khoâng coù cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Caùc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 3 nghóa khaùc nhö treân ñaõ noùi. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boán nieäm xöù khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Boán nieäm xöù vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù neân Boà-taùt

ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Möôøi taùm phaùp khoâng chung, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Caùc nghóa khaùc nhö treân ñaõ noùi. Do nhaân duyeân aáy, Xaù-lôïi-phaát, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Heát thaûy moân Tam-muoäi, heát thaûy moân Ñaø- la-ni khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; moân Tam- muoäi, moân Ñaø-la-ni vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Caùc nghóa khaùc nhö treân noùi. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Phaùp taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; phaùp taùnh vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân Boà- taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, caùc nghóa khaùc nhö treân ñaõ noùi. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Nhö vì khoâng coù, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, vì thaät teá khoâng coù, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân taùnh baát khaû tö nghì khoâng coù; vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Caùc nghóa khaùc nhö treân noùi. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Vì Thanh-vaên khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Thanh-vaên vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Bích-chi Phaät vì khoâng coù, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Phaät vì khoâng coù, vì khoâng, vì lìa, vì taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc vì khoâng coù, cho ñeán vì taùnh khoâng coù neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, Trí nhaát thieát chuûng vì khoâng coù cho ñeán vì taùnh khoâng coù, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Xaù-lôïi-phaát! Vì khoâng, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc, neân Boà-taùt ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Khoâng chaúng khaùc Boà-taùt, cuõng chaúng khaùc ñôøi tröôùc; khoâng, Boà-taùt, ñôøi tröôùc, caùc phaùp aáy khoâng hai khoâng khaùc. Do nhaân duyeân aáy, Xaù-lôïi-phaát, neân Boà-taùt ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc; ñôøi sau, ñôøi giöõa cuõng nhö vaäy. LUAÄN: Hoûi: Tröôùc ñaõ noùi Boà-taùt, danh töï Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, thì vì ai ñeå noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Khoâng neân hoûi caâu aáy. Vì Tu-boà-ñeà tu khoâng haïnh ñeä nhaát, thöôøng öa noùi khoâng, neáu coù noùi, thì cuõng thöôøng ñem khoâng moân ñeå lôïi ích chuùng sinh. Laïi nöõa, treân môùi löôïc noùi, trong ñaây laáy möôøi thöù ñeå phaân bieät roäng nghóa Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc. Haønh giaû neáu quaùn caùc phaùp khoâng, tuøy thuaän, voâ töôùng, voâ taùc, vì taâm voâ taùc neân khoâng muoán coù taùc vi, nhö vaäy coøn khoâng theå töï laøm lôïi ích cho mình, huoáng gì laøm lôïi

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 4 ích cho ngöôøi! Neáu ngöôøi ôû vaøo taâm höõu ngaõ thì coù theå phaân bieät caùc phaùp töôùng laønh vaø chaúng laønh, nhoùm caùc phaùp laønh, boû caùc phaùp chaúng laønh. Nay Phaät daïy trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng neân coù taâm chaáp ngaõ, khoâng neân phaân bieät caùc phaùp, chæ tu haønh caùc thieän, vieäc aáy raát khoù. Haønh giaû nghó raèng:

Neáu khoâng coù ngaõ, thì ai tu ñieàu thieän? Nghó raèng: Tröôùc coù ngaõ, nay vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân khoâng coù, neân sinh taâm lo buoàn. Vì theá neân Tu-boà-ñeà noùi laïi: Ngaõ töø xöa laïi ñaây khoâng coù chöù chaúng phaûi tröôùc coù nay khoâng. Haønh giaû bieát nhö vaäy xöa nay töï khoâng coù, nay khoâng maát gì, cho neân khoâng lo sôï; ví nhö caây lôùn reã saâu, khoâng theå chaët moät nhaùt maø ñöùt, phaûi duøng söùc chaët nhieàu buùa môùi ñöùt ñöôïc. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khoâng theå noùi moät laàn maø ñöôïc, vì vaäy neân phaûi phaân bieät roäng. Tu-boà-ñeà khi hoûi Phaät, nghó raèng: Neáu quyeát ñònh coù Boà-taùt thì ba ñôøi ñeàu coù, nay trong ñôøi tröôùc khoâng coù Boà-taùt, vì sao? Vì ñôøi tröôùc khoâng coù baét ñaàu, ñôøi vò lai cuõng nhö vaäy, vì chöa coù nhaân duyeân. Tröôùc sau ñoái ñaõi môùi coù trung gian, neáu khoâng coù tröôùc sau thì khoâng coù trung gian. Neáu cho naêm uaån laø Boà-taùt thì naêm uaån khoâng bieân giôùi ñuû thöù nhaân duyeân nhö tröôùc ñaõ noùi. Vì naêm uaån roát raùo khoâng, neân voâ löôïng voâ bieân; vì voâ löôïng voâ bieân neân ñoàng laø phaùp voâ vi. Neáu Boà-taùt voâ bieân, vieäc aáy khoâng ñuùng. Do nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, seõ thuyeát cho ai? Trong taát caû choã, taát caû chuûng, taát caû thôøi tìm Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, seõ thuyeát cho ai? Nhö ngaõ roát raùo khoâng sinh roãng khoâng, khoâng coù gì, naêm uaån cuõng nhö vaäy, roát raùo khoâng sinh roãng khoâng coù gì; ñaõ khoâng coù chuùng sinh vaø phaùp naêm uaån, laøm sao coù Boà-taùt? Hoûi: Chuùng sinh vaø naêm uaån roát raùo khoâng sinh, ngöôøi hieåu ñöôïc phaùp aáy töùc laø Boà-taùt sao? Ñaùp: Roát raùo khoâng sinh, khoâng goïi laø saéc, khoâng goïi laø thoï, töôûng, haønh, thöùc. Vì sao? Vì naêm uaån laø töôùng sinh, trong roát raùo khoâng sinh khoâng coù töôùng töï phaân bieät aáy. Naêm uaån roát raùo khoâng sinh thì khoâng theå ñem ra giaùo hoùa; xa lìa roát raùo khoâng sinh, cuõng khoâng coù Boà-taùt haønh ñaïo, vaäy seõ daïy ai? Boà-taùt nghe nhö vaäy, khoâng sôï, khoâng haõi, aáy laø coù theå tu haønh Boà-taùt ñaïo. Hoûi: Ngaõ vôùi Boà-taùt laø moät vaät, côù sao laáy ngaõ ví duï Boà-taùt? Ñaùp: Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, heát thaûy phaùp ñeàu khoâng, ñoái vôùi keû sô hoïc khoâng tieän vì hoï noùi khoâng, neân tröôùc tieân phaûi phaân bieät toäi phöôùc, boû toäi tu phöôùc. Phöôùc ñöùc, quaû baùo cuûa phöôùc ñöùc voâ thöôøng; voâ thöôøng neân sinh khoå, theá neân boû phöôùc, nhaøm chaùn theá gian, caàu ñaïo vaøo Nieát-baøn. Baáy giôø, neân suy nghó raèng: Nhaân nôi ngaõ neân sinh caùc phieàn naõo, ngaõ aáy ôû trong saùu thöùc tìm khoâng theå coù ñöôïc, chæ do ñieân ñaûo neân chaáp ngaõ, theá neân hieåu lyù voâ ngaõ deã, deã neân coù theå laõnh thoï giaùo hoùa.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 5 Neáu noùi saéc khoâng, thì khoù hieåu, tuy tai nghe noùi khoâng, maét thöôøng thaáy thaät coù, theá neân tröôùc phaù caùi ngaõ ñoái vôùi toäi aùc sau môùi phaù taát caû phaùp. Taát caû nhöõng Phaät töû ñaéc ñaïo töï bieát töï chöùng voâ ngaõ, ngöôøi chöa ñaéc ñaïo thì tin caùc phaùp khoâng, chaúng theå nhö tin voâ ngaõ; theá neân laáy voâ ngaõ ñeå ví duï. Trong ñaây Tu-boà-ñeà noùi heát thaûy phaùp khoâng, suy ñeán khoâng coù Boà-taùt, neân duøng voâ ngaõ ñeå ví duï, laáy nhoû ví duï lôùn, nhö laáy ñöôøng pheøn ví duï cam loà. Hoûi: Xaù-lôïi-phaát ñaõ bieát nghóa khoâng, voâ ngaõ, côù gì coøn moãi vieäc moãi

hoûi? Ñaùp: Tu-boà-ñeà laø thuoäc haøng Thanh-vaên, ñöùc khoâng baèng Boà-taùt maø ôû tröôùc Phaät noùi Baùt-nhaõ thaâm saâu, thì taâm haøng Boà-taùt môùi hoïc sinh nghi. Treân kia Phaät khen tuy oâng noùi veà Ñaïi thöøa tuøy thuaän Baùt-nhaõ, vaãn cho laø Phaät muoán thuaän theo Tu-boà-ñeà. Xaù-lôïi-phaát muoán döùt caùi nghi aáy, neân hoûi. Laïi nöõa, Phaät muoán cuøng Tu-boà-ñeà noùi Baùt-nhaõ cho ñeán roát raùo, neân Xaù-lôïi-phaát moãi vieäc moãi hoûi khieán Tu-boà-ñeà kheùo phaân bieät thaâm nghóa, khieán moïi ngöôøi kính tin. Vì vaäy neân hoûi trong quaù khöù Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán vaãn khoâng sôï khoâng haõi. Tu-boà-ñeà ñaùp nghóa: Ngaõ, chuùng sinh, ngöôøi chính laø moät vaät, nhöng khi chöa ñaéc ñaïo goïi laø phaøm phu, khi môùi vaøo ñaïo cho ñeán A-la-haùn goïi laø ngöôøi Thanh- vaên, khi quaùn phaùp nhaân duyeân ngoä lyù khoâng, chöa saâu, ít thöông xoùt chuùng sinh, goïi laø ngöôøi Bích-chi Phaät, khi saâu vaøo phaùp khoâng, haønh Saùu Ba-la-maät, Ñaïi töø Ñaïi bi, goïi laø Boà-taùt. Vì coâng ñöùc khaùc nhau neân teân goïi cuõng khaùc. Nhö ngaõ, chuùng sinh, ngöôøi laø moät, maø do maét thaáy vieäc neân goïi laø ngöôøi aáy, yù bieát ñöôïc neân goïi laø ngöôøi bieát, thoï khoå vui neân goïi laø ngöôøi thoï. Ngaõ, chuùng sinh, ngöôøi tröôùc ñaõ noùi do caùc nhaân duyeân khoâng coù neân Boà-taùt cuõng phaûi khoâng coù. Theá neân Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Vì chuùng sinh khoâng coù neân trong ba ñôøi khoâng coù Boà- taùt. Hoûi: Do naêm uaån hoøa hôïp coù Boà-taùt, vaäy Boà-taùt leõ phaûi khoâng coù, coøn naêm uaån leõ phaûi coù? Ñaùp: Vì phaù vieäc aáy neân noùi khoâng coù chuùng sinh, khoâng coù ngaõ; khoâng coù ngaõ thì naêm uaån khoâng thuoäc veà ñaâu; khoâng thuoäc veà ñaâu neân khoâng, vì khoâng neân khoâng coù Boà-taùt. Hoûi: Neáu naêm uaån khoâng, khoâng töùc laø Boà-taùt? Ñaùp: Naêm uaån khoâng cuõng chaúng phaûi Boà-taùt. Khoâng, khoâng coù gì neân khoâng coù phaân bieät. Naêm uaån lìa, naêm uaån voâ taùnh cuõng khoâng coù Boà-taùt, neáu noùi khoâng coù Boà-taùt thì ba ñôøi ñeàu khoâng coù. Quaùn caùc phaùp theá gian naêm uaån v.v... vaø quaùn ñaïo phaùp Saùu Ba-la-maät v.v... aáy goïi laø Boà-taùt. Vì phaùp aáy khoâng neân Boà-taùt cuõng khoâng. Trong ñaây Phaät

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 6 töû noùi nhaân duyeân veà caùc phaùp khoâng khoâng khaùc Boà-taùt, Boà-taùt khoâng khaùc caùc phaùp khoâng. Boà-taùt khoâng vaø ba ñôøi khoâng khoâng hai khoâng khaùc, töø phaùp saùu Ba-la-maät cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, tu theo phaùp aáy neân goïi laø Boà-taùt. Vì caùc phaùp aáy khoâng, neân Boà-taùt cuõng khoâng. Phaùp khoâng naøy Thanh-vaên, Bích-chi Phaät chöùng nhaäp khoâng aáy goïi laø Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, Thanh-vaên, Bích-chi Phaät chöùng nhaäp nhaân khoâng, Boà-taùt cuõng nhö vaäy. KINH: Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi, vì saéc voâ bieân neân bieát Boà-taùt cuõng voâ bieân; thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ bieân, neân bieát Boà-taùt cuõng voâ bieân. Xaù-lôïi-phaát! Saéc nhö hö khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö hö khoâng. Vì sao? Xaù-lôïi-phaát! Ví nhö hö khoâng bieân teá khoâng theå coù ñöôïc, trung gian khoâng theå coù ñöôïc, khoâng coù bieân teá, khoâng coù trung gian, neân chæ goïi laø hö khoâng. Nhö vaäy, Xaù-lôïi-phaát! Saéc bieân teá khoâng theå coù ñöôïc, trung gian khoâng theå coù ñöôïc, vì saéc aáy khoâng; trong khoâng cuõng khoâng coù bieân teá, cuõng khoâng

coù trung gian; thoï, töôûng, haønh, thöùc bieân teá khoâng theå coù ñöôïc, trung gian khoâng theå coù ñöôïc, vì thöùc aáy khoâng, trong khoâng, khoâng coù bieân teá, khoâng coù trung gian. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, Saéc khoâng bieân teá neân bieát Boà-taùt cuõng khoâng coù bieân teá; thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng coù bieân teá, neân bieát Boà-taùt cuõng khoâng coù bieân teá, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung nhö vaäy. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Saéc laø Boà-taùt, aáy cuõng khoâng theå coù ñöôïc; thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Boà-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Saéc, töôùng saéc khoâng, thoï, töôûng, haønh, thöùc, töôùng... thöùc khoâng. Thí Ba-la-maät, töôùng Thí Ba-la-maät khoâng, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Noäi khoâng, töôùng noäi khoâng cuõng khoâng, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, töôùng voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng khoâng, Boán nieäm xöù, töôùng Boán nieäm xöù khoâng, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, töôùng Möôøi taùm phaùp khoâng chung khoâng. Nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, taùnh baát khaû tö nghì, taùnh töôùng baát khaû tö nghì khoâng; moân Tam-muoäi, töôùng moân Tam-muoäi khoâng; moân Ñaø-la-ni, töôùng moân Ñaø-la-ni khoâng; Nhaát thieát trí, töôùng Nhaát thieát trí khoâng; Ñaïo chuûng trí, töôùng Ñaïo chuûng trí khoâng; Trí nhaát thieát chuûng, töôùng Trí nhaát thieát chuûng khoâng. Thanh-vaên thöøa, töôùng Thanh-vaên thöøa khoâng; Bích-chi Phaät thöøa, töôùng Bích-chi Phaät thöøa khoâng; Phaät thöøa, töôùng Phaät thöøa khoâng; ngöôøi Thanh-vaên, töôùng ngöôøi Thanh-vaên khoâng; Bích-chi Phaät, töôùng Bích-chi Phaät khoâng; Phaät, töôùng Phaät khoâng. Trong khoâng, saéc khoâng theå coù ñöôïc; thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng theå coù ñöôïc. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, Saéc laø Boà-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc; thoï, töôûng, haønh, thöùc laø Boà-taùt cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi do nhaân duyeân gì nôi taát caû chuûng, taát caû xöù, tìm Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, thì seõ daïy Boà-taùt naøo veà Baùt-nhaõ Ba-la-maät!

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 7 Xaù-lôïi-phaát! Saéc khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, saéc khoâng theå coù ñöôïc trong thoï; thoï khoâng theå coù ñöôïc trong thoï, thoï khoâng theå coù ñöôïc trong saéc; thoï khoâng theå coù ñöôïc trong töôûng, töôûng khoâng theå coù ñöôïc trong töôûng; töôûng khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, thoï; töôûng khoâng theå coù ñöôïc trong haønh; haønh khoâng theå coù ñöôïc trong haønh; haønh khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, thoï, töôûng, haønh khoâng theå coù ñöôïc trong thöùc, thöùc khoâng theå coù ñöôïc trong thöùc; thöùc khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, thoï, töôûng, haønh. Xaù-lôïi-phaát! Maét khoâng theå coù ñöôïc trong maét, maét khoâng theå coù ñöôïc trong tai; tai khoâng theå coù ñöôïc trong tai, tai khoâng theå coù ñöôïc trong maét; tai khoâng theå coù ñöôïc trong muõi, muõi khoâng theå coù ñöôïc trong muõi, muõi khoâng theå coù ñöôïc trong maét; tai, muõi khoâng theå coù ñöôïc trong löôõi; löôõi khoâng theå coù ñöôïc trong löôõi, löôõi khoâg theå coù ñöôïc trong maét, tai, muõi; löôõi khoâng theå coù ñöôïc trong thaân; thaân khoâng theå coù ñöôïc trong thaân, thaân khoâng theå coù ñöôïc trong maét, tai, muõi, löôõi; thaân khoâng theå coù ñöôïc trong yù; yù khoâng theå coù ñöôïc trong yù, yù khoâng theå coù ñöôïc trong maét, tai, muõi, löôõi, thaân. Saùu

nhaäp, saùu thöùc, saùu xuùc; thoï do saùu xuùc laøm nhaân duyeân sinh cuõng nhö vaäy. Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, Boán nieäm xöù, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, heát thaûy moân Tam-muoäi, heát moân Ñaø-la-ni, taùnh phaùp cho ñeán Bích-chi Phaät phaùp, Sô ñòa cho ñeán Thaäp ñòa, Nhaát thieát trí, Ñaïo chuûng trí, Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät, Boà-taùt, Phaät cuõng nhö vaäy. Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc trong Boà-taùt, Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät; Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå coù ñöôïc trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät; Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå coù ñöôïc trong Boà-taùt. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, giaùo hoùa laø voâ sôû höõu khoâng theå coù ñöôïc trong giaùo hoùa; giaùo hoùa laø voâ sôû höõu, khoâng theå coù ñöôïc trong giaùo hoùa, Boà-taùt vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø voâ sôû höõu, khoâng theå coù ñöôïc. Nhö vaäy, Xaù-lôïi-phaát! Heát thaûy phaùp laø voâ sôû höõu khoâng theå coù ñöôïc. Do nhaân duyeân aáy neân nôi heát thaûy chuûng, heát thaûy xöù tìm Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc, neân daïy Boà-taùt naøo veà Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân noùi Boà-taùt ma-ha-taùt chæ coù giaû danh? Xaù-lôïi-phaát! Saéc laø giaû danh; thoï, töôûng, haønh, thöùc laø giaû danh. Teân saéc chaúng phaûi saéc; teân thoï, töôûng, haønh, thöùc laø giaû danh. Teân saéc chaúng phaûi saéc; teân thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng phaûi thöùc. Vì sao? Vì teân, töôùng teân khoâng, neáu khoâng thì chaúng phaûi Boà-taùt. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, Boà-taùt chæ coù giaû danh.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 8

Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Thí Ba-la-maät chæ coù danh töï, trong danh töï chaúng phaûi coù Thí Ba-la-maät, trong Thí Ba-la-maät chaúng phaûi coù danh töï. Do nhaân duyeân aáy neân Boà-taùt chæ coù giaû danh; Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät chæ coù giaû danh. Trong danh töï khoâng coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù danh töï. Do nhaân duyeân aáy, neân Boà-taùt chæ coù giaû danh. Xaù-lôïi-phaát! Noäi khoâng chæ coù danh töï, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng chæ coù danh töï; trong danh töï khoâng coù noäi khoâng, trong noäi khoâng khoâng coù danh töï. Vì sao? Vì danh töï vaø noäi khoâng ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng nhö vaäy. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, Boà-taùt chæ coù giaû danh. Xaù-lôïi-phaát! Boán nieäm xöù chæ coù danh töï, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung chæ coù danh töï, heát thaûy moân Tam-muoäi, heát moân Ñaø-la- ni, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, toâi noùi Boà-taùt chæ coù giaû danh. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân noùi danh töï ngaõ roát raùo khoâng sinh? Xaù-lôïi-phaát! Ngaõ roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh, cho ñeán keû bieát, keû thaáy roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Xaù-lôïi-phaát! Saéc roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh; thoï, töôûng, haønh, thöùc roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Maét roát raùo khoâng theå coù ñöôïc cho ñeán yù vaø thoï do xuùc laøm nhaân duyeân sinh roát

raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Thí Ba-la-maät roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Noäi khoâng roát raùo khoâng theå coù ñöôïc,cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Boán nieäm xöù roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Caùc moân Tam- muoäi, caùc moân Ñaø-la-ni roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Thanh-vaên cho ñeán Phaät roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao sinh? Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, toâi noùi nhö danh töï ngaõ, ngaõ cuõng roát raùo khoâng sinh. LUAÄN: Hoûi: Taâm, taâm soá phaùp voâ hình, khoâng theå thaáy, neân coù theå voâ bieân, coøn saéc coù hình, coù theå thaáy, laøm sao voâ bieân? Ñaùp: Khoâng choã naøo khoâng coù saéc, khoâng theå truø löôïng noù xa gaàn naëng nheï ñöôïc. Nhö Phaät daïy: Boán ñaïi khoâng nôi naøo khoâng coù, neân goïi laø ñaïi, khoâng theå duøng naêm thöùc bieát ñöôïc giôùi haïn cuûa noù, khoâng theå duøng caân ñaáu löôøng noù nhieàu ít naëng nheï ñöôïc, neân noùi saéc laø voâ bieân.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 9

Laïi nöõa, saéc aáy ôû thôøi quaù khöù, luùc sô thuûy khoâng theå coù ñöôïc, trong thôøi vò lai, khoâng coù giôùi haïn kieáp soá nhieàu nhö haèng haø sa, saéc seõ coù cuøng taän, neân khoâng coù ngaàn meù sau. Ngaàn meù ñaàu, ngaàn meù sau khoâng coù, neân ñoaïn giöõa cuõng khoâng coù. Laïi nöõa, ngaèn meù laø töôùng cuûa saéc. Saéc aáy bò phaân bieät phaù tan neân ngaèn meù khoâng theå coù ñöôïc, vì khoâng coù baûn töôùng. Laïi nöõa, phaùp voâ vi chaúng sinh chaúng dieät, neân voâ soá voâ löôïng voâ bieân, do quaùn phaùp khoâng neân quaùn saéc ñeàu khoâng, cuøng vôùi hö khoâng vaø voâ vi ñoàng töôùng. Trong voâ soá voâ löôïng voâ bieân cho ñeán maûy may vi traàn cuõng khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì Boà-taùt? Theá neân noùi naêm uaån voâ bieân, Boà-taùt cuõng voâ bieân. Nhö saéc voâ bieân, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy, tuøy theo töôùng maø phaân bieät nhö tröôùc noùi. Naêm uaån aáy voâ löôïng voâ bieân voâ soá, neân khoâng ñöôïc noùi saéc laø Boà-taùt. Boán uaån kia cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, saéc neáu lìa taâm, taâm soá phaùp thì nhö caây coû, ngoùi ñaù, laøm sao goïi laø Boà-taùt? Neáu taâm taâm soá phaùp lìa saéc thì khoâng coù choã nöông döïa, cuõng khoâng theå laøm ñöôïc gì, laøm sao goïi laø Boà-taùt? Laïi nöõa, Saùu Ba-la-maät, Möôøi taùm khoâng, Ba möôi baûy phaåm, möôøi löïc, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, taùnh baát khaû tö nghì, ba moân giaûi thoaùt, moân Ñaø-la-ni, caùc moân Tam-muoäi, Nhaát thieát trí (Taùt-baø-nhaõ), Ñaïo chuûng trí, Trí nhaát thieát chuûng, ba thöøa, ngöôøi ba thöøa, hoaëc tu hoaëc quaùn caùc phaùp aáy, goïi laø Boà-taùt. Caùc phaùp aáy ñeàu vì töï töôùng khoâng neân khoâng, ñoù laø Thí Ba-la- maät, töôùng Thí Ba-la-maät khoâng cho ñeán Phaät, töôùng Phaät khoâng. Heát thaûy xöù laø, naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng. Heát thaûy chuûng laø, Möôøi taùm khoâng, Ba moân giaûi thoaùt, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, quaùn hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng v.v... vaøo moät moân, hai moân, cho ñeán voâ löôïng moân v.v... aáy goïi laø heát thaûy chuûng. Nôi xöù vaø

chuûng ñoù tìm caàu Boà-taùt khoâng theå coù ñöôïc. Laïi vì nôi töï phaùp khoâng coù töï phaùp, cuõng khoâng coù tha phaùp, nhö trong ñaây noùi saéc, khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, khoâng theå coù ñöôïc trong thoï; thoï khoâng theá ñöôïc trong thoï, thoï khoâng theå coù ñöôïc trong saéc, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå coù ñöôïc trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cho ñeán giaùo hoùa khoâng theå coù ñöôïc trong giaùo hoùa. Chæ coù danh töï, naêm uaån aáy phaù hoaïi taùn dieät nhö hö khoâng khoâng khaùc. Boà-taùt chæ coù danh töï, nhö ngöôøi huyeãn hoùa, trong danh töï giaû laïi laäp danh töï. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Khoâng chæ Boà-taùt laø danh töï giaû maø

naêm uaån cuõng ñeàu laø danh töï giaû, trong danh töï giaû, töôùng danh töï giaû khoâng theå coù ñöôïc, ñeàu nhaäp vaøo ñeä nhaát nghóa. Neáu khoâng nhö vaäy, töùc chaúng phaûi Boà-taùt. Laïi nöõa, saùu Ba-la-maät cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, tu haønh phaùp aáy neân goïi laø Boà-taùt. Phaùp aáy cuõng danh töï giaû, Boà-taùt cuõng danh töï giaû, khoâng, khoâng coù gì, caùc phaùp aáy, göôïng ñaët teân, do nhaân duyeân hoøa hôïp neân coù, cuõng khoâng coù söï thaät ñoù. Ngaõ, danh töï roát raùo khoâng sinh, nhö phaàn ñaàu cuûa phaàn naøy ñaõ noùi. Trong ñoù Tu-boà-ñeà cuõng laáy chuùng sinh khoâng vaø phaùp khoâng ñeå phaù ngaõ, nghóa laø ngaõ roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán keû bieát, keû thaáy khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Naêm uaån roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù naêm uaån sinh? Cho ñeán yù vaø thoï do xuùc laøm nhaân duyeân sinh roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Saùu Ba-la-maät roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán caùc moân Ñaø-la-ni, moân Tam-muoäi, Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, Phaät roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao coù sinh? Neáu phaùp tröôùc ñaõ coù, vaäy sau coù theå hoûi noù sinh, phaùp theå tröôùc ñaõ khoâng coù, laøm sao coù sinh? KINH: Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Nhö ngaõ, caùc phaùp cuõng nhö vaäy khoâng coù töï taùnh. Xaù-lôïi-phaát! Caùc phaùp hoøa hôïp sinh neân khoâng coù töï taùnh. Xaù-lôïi-phaát! Nhöõng gì hoøa hôïp sinh khoâng coù töï taùnh? Xaù-lôïi-phaát! Saéc hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh; thoï, töôûng, haønh, thöùc hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh; maét hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh, cho ñeán yù hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh. Saéc cho ñeán phaùp, nhaõn giôùi cho ñeán phaùp giôùi, ñòa chuûng cho ñeán thöùc chuûng, nhaõn xuùc cho ñeán yù xuùc, vaø thoï do nhaõn xuùc laøm nhaân duyeân sinh, cho ñeán thoï do yù xuùc laøm nhaân duyeân sinh hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh. Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh. Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Heát thaûy phaùp voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát. Xaù-lôïi-phaát hoûi Tu-boà-ñeà: Nhöõng phaùp gì voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát; thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát. Vì sao? Vì neáu phaùp voâ thöôøng, töùc laø töôùng ñoäng, töùc laø töôùng khoâng. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, heát thaûy phaùp höõu vi voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát. Hoaëc

phaùp höõu laäu, hoaëc phaùp voâ laäu, hoaëc phaùp höõu kyù, hoaëc

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 11

phaùp voâ kyù, voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát. Vì sao? Vì neáu phaùp voâ thöôøng, töùc laø töôùng ñoäng, töùc laø töôùng khoâng. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, heát thaûy phaùp coù taïo taùc voâ thöôøng cuõng chaúng dieät maát. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Heát thaûy phaùp chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi dieät maát. Xaù-lôïi-phaát hoûi: Nhöõng phaùp gì chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät maát? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät maát. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy. Thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät maát. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; cho ñeán thoï do yù vaø xuùc laøm nhaân duyeân sinh ra chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät maát. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, caùc phaùp hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Nhaân duyeân gì neân saéc roát raùo chaúng sinh? Thoï, töôûng, haønh, thöùc roát raùo chaúng sinh? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc chaúng phaûi phaùp taïo taùc, thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng phaûi phaùp taïo taùc. Vì sao? Vì taùc giaû khoâng theå coù ñöôïc. Xaù-lôïi-phaát! Maét chaúng phaûi phaùp taïo taùc, vì sao? Vì taùc giaû khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán yù cuõng nhö vaäy. Ranh giôùi maét cho ñeán thoï do yù vaø xuùc laøm nhaân duyeân sinh cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Heát thaûy caùc phaùp ñeàu chaúng phaûi khôûi leân, chaúng phaûi taïo taùc. Vì sao? Vì taùc giaû khoâng theå coù ñöôïc. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, saéc roát raùo chaúng sinh; thoï, töôûng, haønh, thöùc roát raùo chaúng sinh. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân roát raùo chaúng sinh aáy chaúng goïi laø saéc; roát raùo chaúng sinh aáy chaúng goïi laø thoï, töôûng, haønh, thöùc? Tu-boà-ñeà ñaùp: taùnh Saéc khoâng, khoâng aáy khoâng sinh, khoâng dieät, khoâng truï, khoâng khaùc; taùnh thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng, khoâng aáy khoâng sinh, khoâng dieät, khoâng truï, khoâng khaùc. Taùnh Maét cho ñeán heát thaûy phaùp höõu vi khoâng, khoâng aáy khoâng sinh, khoâng dieät, khoâng truï, khoâng khaùc. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, roát raùo chaúng sinh, khoâng goïi laø saéc, roát raùo chaúng sinh, khoâng goïi laø thoï, töôûng, haønh, thöùc. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân phaùp roát raùo chaúng sinh, neân daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Roát raùo chaúng sinh töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Baùt- nhaõ Ba-la-maät töùc laø roát raùo chaúng sinh. Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø roát raùo

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 52 12

chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Do nhaân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, noùi roát raùo chaúng sinh, neân daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân lìa roát raùo chaúng sinh, thì khoâng coù Boà-taùt tu haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Tu-boà-ñeà ñaùp: Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng thaáy roát raùo chaúng sinh khaùc vôùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cuõng khoâng thaáy roát raùo chaúng sinh khaùc vôùi Boà-taùt, roát raùo chaúng sinh vaø Boà-taùt khoâng hai khoâng khaùc. Khoâng thaáy roát raùo

chaúng sinh khaùc vôùi saéc. Vì sao? Vì roát raùo chaúng sinh vaø saéc khoâng hai khoâng khaùc. Khoâng thaáy roát raùo chaúng sinh khaùc vôùi thoï, töôûng, haønh, thöùc. Vì sao? Vì roát raùo chaúng sinh vaø thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng hai khoâng khaùc; cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Do haân duyeân aáy, neân Xaù-lôïi-phaát, lìa roát raùo chaúng sinh thì khoâng coù Boà-taùt tu haønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Nhö Xaù-lôïi-phaát noùi: Do nhaân duyeân gì neân Boà-taùt nghe noùi lôøi aáy, taâm chaúng chìm ñaém, chaúng öu hoái, chaúng kinh, chaúng haõi, chaúng sôï, aáy goïi laø Boà-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà ñaùp: Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng thaáy caùc phaùp coù giaùc, tri, töôûng, chæ thaáy heát thaûy caùc phaùp nhö moäng, nhö huyeãn, nhö soùng naéng, nhö aûnh, nhö bieán hoùa. Xaù-lôïi-phaát! Do nhaân duyeân aáy, neân Boà-taùt nghe lôøi aáy taâm khoâng chìm ñaém, khoâng hoái, chaúng kinh, chaúng haõi, chaúng sôï. LUAÄN: Luaän giaû noùi: Caùc phaùp khoâng coù töï taùnh laø laáy taùnh khoâng phaù moãi moãi taùnh cuûa caùc phaùp. Trong ñaây Tu-boà-ñeà töï noùi: Caùc phaùp hoøa hôïp sinh, khoâng coù töï taùnh nhö hoøa hôïp phaùp naêm uaån vaø thieän phaùp Saùu Ba-la-maät, töø aáy xuaát ra danh töï Boà-taùt. Boà-taùt aáy laø phaùp do taïo taùc, caùc phaùp hoøa hôïp sinh neân chaúng phaûi do moät phaùp taïo thaønh, vì theá neân noùi laø giaû danh. Caùc phaùp aáy cuõng töø beân hoøa hôïp sinh; thí nhö coù maét, coù saéc, coù aùnh saùng, coù khoaûng khoâng, coù taâm muoán thaáy, ñuû caùc nhaân duyeân aáy hoøa hôïp sinh nhaõn thöùc. Trong ñaây khoâng ñöôïc noùi maét laø caùi thaáy, hoaëc thöùc laø caùi thaáy, hoaëc saéc laø caùi thaáy, hoaëc aùnh saùng laø caùi thaáy. Neáu maét, saéc, thöùc moãi moãi khoâng thaáy ñöôïc gì, thì hoøa hôïp laïi cuõng khoâng theå coù thaáy. Vì vaäy caùi thaáy roát raùo khoâng, nhö huyeãn, nhö moäng. Heát thaûy caùc phaùp cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, heát thaûy caùc phaùp voâ thöôøng cuõng chaúng maát, voâ thöôøng thì phaù ñieân ñaûo chaáp thöôøng, chaúng maát thì phaù ñieân ñaûo chaáp ñoaïn. Phaùp voâ thöôøng chaúng maát aáy chính laø vaøo cöûa thaät töôùng. Theá neân Tu-boà-ñeà noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Voâ thöôøng töùc töôùng ñoäng, töùc laø töôùng

khoâng. Heát thaûy phaùp cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, heát thaûy phaùp chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi maát, laø nhö nghóa sau cuøng cuûa Möôøi taùm khoâng. Saéc roát raùo chaúng sinh laø, vì naêm uaån, taùc giaû, sinh giaû, khôûi giaû khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, töôùng sinh khoâng theå coù ñöôïc, nhö tröôùc ñaõ noùi trong ñoaïn phaù sinh. Heát thaûy phaùp cuõng nhö vaäy. Vì sao? Neáu noùi saéc chaúng sinh laø chaúng phaûi saéc, chaúng phaûi thoï, töôûng, haønh, thöùc. Trong ñaây Tu boå ñeà noùi: Saéc töø nhaân duyeân sinh, khoâng coù töï taùnh, töôùng thöôøng khoâng. Neáu phaùp töôùng thöôøng khoâng, phaùp aáy khoâng coù töôùng sinh, khoâng coù töôùng dieät, khoâng coù töôùng truï, töôùng dò; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Theá neân phaùp töôùng chaúng sinh, töùc laø voâ vi, chaúng phaûi töôùng höõu vi. Caùc phaùp khaùc cuõng nhö vaäy, roát raùo chaúng sinh, thì seõ daïy Baùt- nhaõ cho ai? Roát raùo chaúng sinh töùc laø thaät töôùng caùc phaùp, thaät töôùng caùc phaùp töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laøm sao laáy Baùt-nhaõ

Ba-la-maät daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Neáu lìa roát raùo chaúng sinh maø coù Boà-taùt thì neân daïy Baùt-nhaõ Ba-la-maät, song Boà-taùt vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy roát raùo chaúng sinh, khoâng hai khoâng khaùc, laøm sao daïy caùi roát raùo chaúng sinh haønh ñaïo ñöôïc? Trong laàn noùi ôû treân ñaõ keát hôïp giaûi thích. Boà-taùt nghe ñieàu aáy maø khoâng thoái thaát, khoâng hoái, Boà-taùt aáy ñoái vôùi heát thaûy phaùp khoâng thaáy ngaõ, chuùng sinh cho ñeán keû bieát, keû thaáy, cuõng khoâng coù keû noùi, cuõng khoâng coù keû nghe, khoâng coù taø thuyeát, khoâng coù chaùnh thuyeát, cuõng khoâng coù keû khoâng thuyeát. Bieát heát thaûy phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp neân sinh, caùc duyeân xa lìa neân dieät, khoâng coù caùi sinh khôûi, khoâng coù caùi dieät maát, cho neân khoâng sôï, khoâng haõi, khoâng chìm ñaém, khoâng öu hoái. Boà-taùt bieát heát thaûy phaùp hö doái khoâng thaät, khoâng ñònh, hoaëc khi cheát gaáp, hoaëc ñoïa ñòa nguïc A tyø, taâm coøn khoâng ñoäng, huoáng gì nghe noùi Thanh-vaên maø sôï haõi, nhö ngöôøi trong moäng thaáy vieäc sôï haõi, thöùc daäy, thì khoâng coù taâm sôï, bieát vieäc moäng doái gaït taâm, khoâng coù söï thaät. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, vaøo trong taâm moäng cuûa theá gian thaáy coù sôï haõi, khi ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, thì khoâng coù sôï, bieát caùc phaùp chæ laø hö doái, khoâng coù chaân thaät. Laïi nöõa, thí nhö söï huyeãn, ngöôøi trí tuy thaáy, taâm khoâng meâ hoaëc, bieát ñoù laø phaùp hö doái. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, bieát heát thaûy phaùp nhö huyeãn, hay doái taâm ngöôøi, trong ñoù khoâng coù gì thaät, vì vaäy neân chaúng sôï haõi. Nhö soùng naéng, nhö aûnh, nhö hoùa cuõng nhö vaäy. KINH: Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma- ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, quaùn caùc phaùp nhö vaäy, khi aáy Boà-taùt

chaúng thoï saéc, chaúng quaùn xeùt saéc, chaúng truï saéc, chaúng ñaém saéc (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Khoâng thoï, khoâng thuû, khoâng truï, khoâng tröôùc – ND), chaúng noùi ñoù laø saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng chaúng laõnh thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø thoï, töôûng, haønh, thöùc. Ñoái vôùi maét chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø maét, tai. muõi, löôõi, thaân, yù, cuõng chaúng laõnh thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø yù. Thí Ba-la-maät chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø Thí Ba-la-maät; Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Noäi khoâng chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø noäi khoâng; cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, Baïch ñöùc Theá Toân! Khi Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñoái vôùi Boán nieäm xöù chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø Boán nieäm xöù, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Heát thaûy moân

Tam-muoäi, heát thaûy moân Ñaø-la-ni, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng thoï, chaúng quaùn xeùt, chaúng truï, chaúng ñaém, cuõng chaúng noùi ñoù laø Trí nhaát thieát chuûng. Laïi nöõa, Baïch ñöùc Theá Toân! Khi Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chaúng thaáy saéc cho ñeán chaúng thaáy Trí nhaát thieát chuûng. Vì sao? Vì saéc chaúng sinh laø chaúng phaûi saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng sinh laø chaúng phaûi thöùc. Maét chaúng sinh laø chaúng phaûi maét; tai, muõi, löôõi, thaân, yù chaúng sinh laø chaúng phaûi yù. Thí Ba-la-maät chaúng sinh laø chaúng phaûi Thí Ba-la-maät, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng sinh laø chaúng phaûi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì côù sao? Vì saéc vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Noäi khoâng chaúng sinh laø chaúng phaûi noäi khoâng, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng chaúng sinh laø chaúng phaûi voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Vì sao? Vì noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Baïch ñöùc Theá Toân! Boán nieäm xöù chaúng sinh laø chaúng phaûi boán

nieäm xöù. Vì sao? Vì Boán nieäm xöù vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Vì sao? Baïch ñöùc Theá Toân! Phaùp chaúng sinh aáy chaúng phaûi moät, chaúng phaûi hai, chaúng phaûi ba, chaúng phaûi khaùc. Vì vaäy neân Boán nieäm xöù vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc; cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung chaúng sinh laø chaúng phaûi Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Vì sao? Vì Möôøi taùm phaùp khoâng chung vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Vì sao? Baïch ñöùc Theá Toân! Phaùp chaúng sinh aáy chaúng phaûi moät, chaúng phaûi hai, chaúng phaûi ba, chaúng phaûi khaùc. Vì vaäy, neân Möôøi taùm phaùp khoâng chung chaúng sinh chaúng phaûi Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö nhö chaúng sinh laø chaúng phaûi nhö nhö, cho ñeán taùnh baát khaû tö nghì chaúng sinh laø chaúng phaûi taùnh baát khaû tö nghì. Baïch ñöùc Theá Toân! Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc chaúng sinh, Nhaát thieát trí, Trí nhaát thieát chuûng chaúng sinh laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng. Vì sao? Vì Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc aáy cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng vaø chaúng sinh khoâng hai khoâng khaùc. Vì sao? Baïch ñöùc Theá Toân! Phaùp chaúng sinh aáy chaúng phaûi moät, chaúng phaûi hai, chaúng phaûi ba, chaúng phaûi khaùc. Vì vaäy neân cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sinh laø chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng. Baïch ñöùc Theá Toân! Saéc chaúng coù töôùng dieät laø chaúng phaûi saéc. Vì sao? Vì saéc vaø töôùng chaúng dieät khoâng hai khoâng khaùc, vì sao? Baïch Ñöùc Theá Toân! Vì phaùp chaúng dieät aáy chaúng phaûi moät, chaúng phaûi hai, chaúng phaûi ba, chaúng phaûi khaùc. Vì vaäy, neân saéc chaúng coù töôùng dieät laø chaúng phaûi saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc töôùng chaúng dieät laø chaúng phaûi thöùc. Vì sao? Vì thöùc vaø töôùng chaúng dieät khoâng hai khoâng khaùc. Vì sao? Baïch ñöùc Theá Toân! Phaùp chaúng dieät aáy chaúng phaûi moät, chaúng phaûi hai, chaúng phaûi ba, chaúng phaûi khaùc. Vì vaäy, neân thöùc chaúng coù töôùng dieät laø chaúng phaûi thöùc. Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, noäi khoâng cho ñeán voâ

phaùp höõu phaùp khoâng, Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Baïch ñöùc Theá Toân! Vì vaäy neân saéc nhaäp phaùp soá khoâng hai; thoï, töôûng, haønh, thöùc nhaäp phaùp soá khoâng hai, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng nhaäp phaùp soá khoâng hai. LUAÄN: Luaän giaû noùi: Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Boà-taùt quaùn caùc phaùp nhö vaäy, ñoái vôùi naêm uaån coù naêm haïnh chaùnh quaùn; nghóa laø chaúng thoï, vì nôi naêm uaån coù löûa voâ thöôøng ñoát chaùy taâm. Chaúng chæ thò töùc laø chaúng chaáp thuû töôùng, chaúng phaûi chæ quaùn caùi loãi voâ thöôøng v.v... coøn quaùn naêm uaån aáy khoâng, khoâng chaáp thuû töôùng. Chaúng truï laø, khoâng nöông töïa naêm uaån, vì sôï giaëc phieàn naõo keùo

ñeán, khoâng daùm truï laâu; ví nhö choã laøng troáng, choã giaëc ôû, ngöôøi trí khoâng neân ôû laâu. Chaúng ñaém laø, naêm uaån neáu coù moät toäi coøn khoâng neân ñaém, huoáng gì thaân coù nhieàu toäi nhö ñoùi, khaùt, laïnh, noùng, giaø, beänh, cheát v.v...; taâm thì coù öu saàu, sôï haõi, ganh gheùt, saân haän v.v... ñôøi sau ñoïa vaøo ba ñöôøng aùc. Heát thaûy ñeàu voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, chaúng ñöôïc töï taïi, coù voâ löôïng voâ bieân toäi loãi nhö vaäy, laøm sao ñaém tröôùc ñöôïc! Khoâng noùi laø, saéc vì khoâng laáy taø kieán noùi saéc hoaëc thöôøng hoaëc voâ thöôøng, khoâng noùi naêm uaån coù töôùng nhaát ñònh nhö vaäy, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Vì sao? Vì ñoái vôùi saéc tu haønh naêm thöù chaùnh haønh, naêm uaån aáy ñeàu khoâng coù töôùng sinh, ñeàu moät töôùng, moät töôùng thì laø voâ töôùng. Neáu voâ töôùng thì chaúng phaûi coù naêm uaån, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Neáu heát thaûy phaùp töôùng chaúng sinh cuøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng hai khoâng khaùc, coù ñöôïc taâm voâ sinh aáy töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät töùc laø bieát caùc phaùp chaúng sinh chaúng dieät. Vì theá neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät töùc laø chaúng sinh, khoâng hai khoâng khaùc. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân raèng phaùp voâ sinh aáy chaúng phaûi töôùng moät, chaúng phaûi töôùng hai, chaúng phaûi töôùng ba, chaúng phaûi töôùng khaùc. Vì sao? Vì caùc phaùp voâ sinh laø moät töôùng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Nhö voâ sinh, voâ dieät cuõng nhö vaäy. Hoûi: Vì sao cuoái cuøng noùi ñeán saéc cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng nhaäp vaøo phaùp soá khoâng hai? Ñaùp: Boà-taùt neáu chöa phaù saéc thì sinh kieát söû tham aùi ñaém theo saéc aáy; phaù saéc roài thì sinh taø kieán ñaém vaøo saéc khoâng aáy. Nay duøng trí tueä quaùn khoâng, ñeå quaùn saéc... ñeàu khoâng, khoâng coù hai töôùng. Caùc phaùp aáy hö voïng khoâng thaät, nhieáp vaøo noäi nhaäp vaø ngoaïi nhaäp goïi laø hai; saéc cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, lìa hai neân goïi khoâng hai. Nay Tu-boà-ñeà thöông xoùt chuùng sinh neân noùi caùc phaùp aáy khoâng hai, nhaäp vaøo soá phaùp khoâng hai.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.